

Pertev Naili Boratav, *Contes tures*. Éditions Érasme, Paris 1955. Dessins de Abidine Dino; 8°, 222 strani.

Paul Delarue je poleg že omenjenih »Contes merveilleux des provinces de France« priklical v življenje še eno kolekcijo: »Contes de cinq continents«. Kot prva knjiga te kolekcije so izšle turške pravljice.

V soglasju s splošnimi načeli, ki jih je glavni urednik razložil v uvodu k tej knjigi, so turške pravljice novo, izvirno blago, večinoma (20 : 2) neobjavljene; na koncu imajo komentar, ki sta ga sestavila turški raziskovalec pravljice P. N. Boratav in P. Delarue. Vzete so iz velike zbirke gradiva, ki ga je leta 1939 začel zbirati prof. Boratav s svojimi študenti in prijatelji. Pred nekaj leti je P. N. Boratav skupaj z nemškim orientalistom W. Eberhardom izdal katalog turških pravljic (Typen türkischer Volksmärchen, Wiesbaden 1953), vendar je v francosko zbirko prišlo tudi nekaj pravljic, ki jih katalog še ne omenja, ker so bile pač zapisane v novejšem času.

Izvirnost nove zbirke je po avtorjevem mnenju tudi v tem, da prevladuje gradivo iz vasi in iz majhnih podeželskih središč, medtem ko so poprejšnje zbirke turških pravljic vsebovale predvsem gradivo iz mest. Avtorju se zdi, da je podeželska pravljica bolj realistična; čim bolj se oddaljuje od mesta, tem bolj slabijo črte čudovitega... Čeprav pod drugimi imeni ali v drugi obleki, med turškimi pravljicami spet in spet srečujemo stare dobre znance iz domačih pravljic. Za zahod in sploh za neturške bralce je ta zbirka pravzaprav presenečenje, ker v marsičem kaže čisto drugačno podobo ljudskega življenja v pravljicnih »jutrovih deželah«, kot smo je bili vajeni. Nova podoba je neposredna, preprosta, dosti bližja svetu naše pravljice kot pa gosposke, salonske, literarno uglajene zgodbe »Tisoč in ene noči« in drugih orientalskih zbornikov.

Milko Matičetov

Kurt Ranke, *Schleswig-Holsteinische Volksmärchen* (ATH 300—402). Aus den Sammlungen der Kieler Universitätsbibliothek, der Schleswig-Holsteinischen Landesbibliothek und des Germanistischen Seminars der Universität Kiel herausgegeben und mit Anmerkungen versehen von —. Ferdinand Hirt in Kiel, 1955; v. 8°, 359 strani.

»Pravljice so nad mejami... Njih bitje in žitje in njihova zgodovina so najlepši odsev vsečloveških idej... Kjerkoli jih zajamemo, povsod so skoraj enake. Kajpada dobivajo lokalne barve, a njihovo jedro in podlaga sta menda ista po celem Zahodu in Vzhodu. Tako nazadnje tudi te pravljice iz Schleswig-Holsteina niso nekaj samo schleswig-holsteinskega..., ampak so povsod doma.«

To je nekaj misli, iztrganih iz uvoda k vzorni znanstveni izdaji pravljic pokrajine, ki je nekako na prehodu med Severno in Srednjo Evropo. Opažanja o biologiji teh pravljic so zelo mikavna tudi za nas, ki smo geografsko prav tako ali celo še bolj na prepihu.

Gradivo samo obsega 36 pravljic, ki se po Arne-Thompsonovem sistemu klasifikacije uvrščajo med štev. 300—402. Pri vsakem tipu je najprej na kratko nakazana potrebna problematika, sledijo bibliografske ali arhivske navedbe novih variant in nazadnje so največkrat kar v celoti objavljene pomembnejše pravljice iz Schleswig-Holsteina. Ob posameznih tipih našete nemške variante so velik korak za katalog pravljic, ki ga Nemci še pogrešajo. Pripovedim, znanim iz Bolte-Polivkovih Anmerkungen, je prof. Ranke iz Kiela neredko dodal tudi po 50 novih pripovedk: Ob »Lenori« (AT 365; pri izbiri primerov mi je pred obči predvsem slovenski bralec!) kar 71 proznih variant; ob mladeniču, ki je iskal strahu (AT 326) pa celo 96 novih pripovedi.

Tekstno gradivo je vzeto ponajveč iz bogate rokopisne zapuščine K. Müllenhofa, W. Wissera in G. F. Meyera, kakor tudi drugih manj znanih zapisovalcev. Tu in tam so paralelno objavljena različna besedila istega prav-

ljičarja, ali pripovedi raznih pravljjičarjev na isto temo (tako n. pr. nam iz Jurčiča dobro znana tema »Brat in ljubi« — AT 315 — v pripovedi nekega deda in vnuka iz leta 1906). Objavljeno gradivo nudi lepo priložnost za študij osebnostnega ustvarjalnega deleža nadarjenih pravljjičarjev, stabilnost družinskega izročila, posebnosti vaških ali širših pokrajinskih obrazcev, ponikanja literarnih zgodb v ustno izročilo, itd. Nizonemški narečni teksti pa kljub priloženemu besednjaku niso vsakomur mehak oreh (žal tudi piscu teh vrst ne).

Ceprav to menda ni nikjer izrečno povedano, je knjiga kajpada samo prvi del širšega načrta. Gmotna podpora, ki sta jo nudila Deutsche Forschungsgemeinschaft in schleswig-holsteinsko univerzitetno društvo, je olajšala izid tega izrazito znanstvenega dela, nadvse skrbno natisnjenega. Zeleti je, da bi tako založba kakor avtor vztrajala do uspešnega konca pri tem lepo sproženem delu.

Milko Matičetov

Stith Thompson, Motif-Index of Folk Literature. A Classification of Narrative Elements in Folktales, Ballads, Myths, Fables, Mediaeval Romances, Exempla, Fabliaux, Jest-Books and Local Legends. New enlarged and revised Edition. Volume I (A—C). Rosenkilde and Bagger, Copenhagen 1955.

Prva izdaja tega pri folklornem delu nepogrešljivega pomagala je izšla v šestih knjigah serije FF Communications v Helsinkih med leti 1932—1936. St. Thompson, profesor na ameriški univerzi Indiana, je dvajset let kasneje pripravil novo izdajo. Namen in značaj le-te je razložen v predgovoru, o obsegu dodatkov pa si lahko ustvarimo pravo podobo le s primerjavo obeh izdaj. Naj zadostuje tale primer: poglavje A — mitološki motivi —, ki je imelo 1932. leta 217 strani, jih ima zdaj 245, a večjega formata in drobneje tiskanih! Nadvse zgovorni so tudi dolgi sezname del, ki so bila na novo pritegnjena v to mogočno kazalo, le v nečem ne vidim napredka: slovansko gradivo ima še zmerom prav tako mačehovski delež kakor v prvi izdaji. Tragika slovanskega sveta je, da danes ne premore nobenega Polivke, vendar bi se bilo z dobro voljo morda vseeno dalo vsaj za silo zadelati omenjeno vrzel.

Ne glede na to objektivno pomanjkljivost je nova izdaja Thompsonovega indeksa kajpada strokovni priročnik take vrste, da brez njega ni mogoče shajati. O delu bomo še pisali, ko dobimo naslednje zvezke.

M. Matičetov